

Pääministeri Orpon puheenvuorot Saamelaisten totuus- ja sovintokomission loppuraportin luovutus- ja tiedotustilaisuudessa 4.12.2025

Luovutustilaisuus

Arvoisat Saamelaisten totuus- ja sovintokomission edustajat,
Saamelaiskäräjien puheenjohtajan sijainen Tuomas-Aslak Juuso ja
Kolttien luottamusmies Veikko Feodoroff sekä kaikki läsnäolijat,

Haluan aluksi kiittää lämpimästi Saamelaisten totuus- ja sovintokomissiota ja komission sihteeristöä tärkeästä ja historiallisesta työstä. Kuten komission puheenjohtaja Hannele Pokka ilmaisi, komission työlle on ollut todellinen ja kipeä tarve. Alkuperäiskansa saamelaiset on kokenut – ja valitettavasti kokee edelleen – syrjintää ja rasismia. Tätä tosiasiaa emme voi ohittaa emmekä sivuuttaa.

Valtioneuvosto asetti komission lokakuussa 2021 tiiviissä yhteistyössä Saamelaiskäräjien ja Kolttien kyläkokouksen kanssa. Komissio on ollut työssään itsenäinen ja riippumaton. Vuoropuhelua komission ja komission asettajatahojen kanssa on käyty koko totuus- ja sovintoprosessin ajan. Haluan kiittää Saamelaiskäräjiä ja Kolttien kyläkokousta rakentavasta ja arvokkaasta yhteistyöstä.

Hallitus on sitoutunut tukemaan saamelaisten oikeuksia ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Hallitusohjelman mukaisesti Saamelaisten totuus- ja sovintokomission työtä on jatkettu ja resursoitu tällä hallituskaudella.

Merkittävä edistysaskel otettiin elokuussa, kun saamelaiskäräjistä annetun lain uudistukset astuivat voimaan. Näiden muutosten tavoitteena on vahvistaa saamelaisten itsemääräämisoikeutta ja parantaa edellytyksiä kielen, kulttuurin ja itsehallinnon toteutumiselle.

Komission tehtävänä on ollut tunnistaa ja arvioida saamelaisten kokemaa historiallista ja nykyistä syrjintää sekä sitä, miten nämä kokemukset vaikuttavat yksilöihin, yhteisöihin ja koko saamelaiseen yhteisöön nykyään. Samalla komission työ, mukaan lukien komissiolle tehdyt erilliselvitykset ja dokumenttielokuvat, ovat vahvistaneet saamelaisuuden ja saamelaiskulttuurin tuntemusta valtaväestön keskuudessa.

Komission työ on nostanut esiin myös kipeitä muistoja - sekä yksilöllisiä että yhteisiä. Siksi Saamelaisen psykososiaalisen tuen yksikön Uvjan palvelut ovat olleet käytettävissä kaikilla saamen kielillä ja saamelaisen kulttuurin tuntevalla tavalla koko komission työn ajan.

Komission asettamisen valmistelu käynnistyi Saamelaiskäräjien aloitteesta keväällä 2017. Prosessi on ollut pitkä, ja se on vienyt tarvitsemansa ajan. Komission työ on ollut ainutlaatuista - ei ainoastaan Suomessa, vaan myös kansainvälisesti. Ja vaikka komissio päättää arvokkaan työnsä, tämä matka ei pääty tähän.

Vaikka emme vielä tunne loppuraportin sisältöä, olen varma siitä, että komission suositukset koskettavat laajasti koko suomalaista yhteiskuntaa. Sen vuoksi niiden jatkokäsittelyn tulee olla aidosti parlamentaarista. Marraskuussa 2025 asetettu parlamentaarinen työryhmä kokoaa yhteen eduskuntaryhmät ja arvioi komission suositukset sekä valmistelee yhteisen näkemyksen siitä, mihin toimiin on ryhdyttävä ja millä aikataululla. Työryhmä tekee tiivistä yhteistyötä Saamelaiskäräjien ja Kolttien kyläkokouksen kanssa. Myös ministeriöiden loppuraportin suosituksiin varautuva yhteistyöryhmä jatkaa työtään.

Uskon, että komission työn seurauksena vuoropuhelu ja luottamus saamelaisten ja valtion välillä vahvistuvat. Voimme rakentaa yhteistä tulevaisuutta ja sovintoa ymmärtämällä, mitä saamelaiset ovat kokeneet.

Kiitos – Giitu – Takkâ – Spä'sseb!

Tiedotustilaisuus

Hyvät tiedotusvälineiden edustajat,

Haluan aluksi kiittää lämpimästi Saamelaisten totuus- ja sovintokomissiota sekä komission sihteeristöä tärkeästä ja historiallisesta työstä. Kuten komission puheenjohtaja Hannele Pokka ilmaisi, komission työlle on ollut todellinen ja kipeä tarve. Alkuperäiskansa saamelaiset on kohdannut – ja valitettavasti kohtaa yhä – syrjintää ja rasismia. Tätä tosiasiaa emme voi sivuuttaa.

Valtioneuvosto asetti komission lokakuussa 2021 tiiviissä yhteistyössä Saamelaiskäräjien ja Kolttien kyläkokouksen kanssa. Komissio on ollut työssään itsenäinen ja riippumaton. Vuoropuhelu komission ja komission asettajatahojen kanssa on jatkunut koko totuus- ja sovintoprosessin ajan. Kiitän Saamelaiskäräjiä ja Kolttien kyläkokousta rakentavasta ja arvokkaasta yhteistyöstä.

Hallitus on sitoutunut tukemaan saamelaisten oikeuksia ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Hallitusohjelman mukaisesti Saamelaisten totuus- ja sovintokomission työtä on jatkettu ja resursoitu tällä hallituskaudella.

Merkittävä edistysaskel otettiin elokuussa 2025, kun saamelaiskäräjälain uudistukset tulivat voimaan. Niiden tavoitteena on vahvistaa saamelaisten itsemääräämisoikeutta ja parantaa edellytyksiä kielen, kulttuurin ja itsehallinnon toteutumiselle.

Komission tehtävänä on ollut tunnistaa ja arvioida saamelaisten historiallista ja nykyistä syrjintää sekä sen vaikutuksia yksilöihin ja yhteisöihin. Samalla työ on lisännyt saamelaisuuden ja saamelaiskulttuurin tuntemusta valtaväestön keskuudessa, mikä on aivan välttämätön perusta luottamuksen rakentamiselle.

Komission työ on nostanut esiin myös kipeitä muistoja - sekä yksilöllisiä että yhteisiä. Siksi Saamelaisen psykososiaalisen tuen yksikön Uvjan palvelut ovat olleet käytettävissä kaikilla saamen kielillä ja saamelaisen kulttuurin tuntevalla tavalla koko komission työn ajan.

Komission asettamisen valmistelu alkoi Saamelaiskäräjien aloitteesta jo vuonna 2017. Prosessi on ollut pitkä, mutta tarpeellinen. Komission työ on ainulaatuista – ei vain Suomessa, vaan myös kansainvälisesti. Ja vaikka komission työ päättyy, tämä matka ei pääty tähän.

Vaikka emme vielä tunne loppuraportin sisältöä, olen varma siitä, että komission suositukset koskettavat laajasti koko suomalaista yhteiskuntaa. Sen vuoksi niiden jatkokäsittelyn on oltava aidosti parlamentaarista. Marraskuussa asetettu parlamentaarinen työryhmä kokoaa yhteen kaikki eduskuntaryhmät arvioimaan suosituksia ja valmistelemaan yhteisen näkemyksen tarvittavista toimista ja aikatauluista. Työtä tehdään tiiviissä yhteistyössä Saamelaiskäräjien ja Kolttien kyläkokouksen kanssa.

Uskon, että komission työn seurauksena vuoropuhelu ja luottamus saamelaisten ja valtion välillä vahvistuvat. Voimme rakentaa yhteistä tulevaisuutta ja sovintoa ymmärtämällä, mitä saamelaiset ovat kokeneet.

Kiitos – Giitu – Takkâ – Spä'sseb!
